

הַלְבוֹת גִּזְלָה וְאַבְדָּה פֶּרֶק יד

א. הַשְׁמָלָה בְּכָלֵל "כָּל-אַבְדָּת אַחִידָה" (דברים כב,ג) הִיָּתָה, וְכֵן הַשּׁוֹר וְהַשָּׂה וְהַחֲמוֹר. וְלָמָּה פָּרַט הַכְּתוּב חֲמוֹר, לְהַחֲזִירוֹ בְּסִמְנֵי מִרְדָּעַת; אֵף עַל פִּי שֶׁהִסִּימָן בְּדָבָר הַטָּפֵל לוֹ, יַחֲזִיר. וְלָמָּה פָּרַט שׁוֹר וְשָׂה לְהַחֲזִיר אֶפְלוּ גִזְזוֹת הַשָּׂה, אוֹ גִּזְזוֹת הַשּׁוֹר אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא דָּבָר מוֹעֵט.

ב. וְלָמָּה פָּרַט הַשְׁמָלָה, לְלַמֵּד מִמֶּנָּה: מַה הַשְׁמָלָה מִיַּחֲדָת שִׁישׁ לָהּ סִמְנֵי, וְיַחֲזָקָתָה שִׁישׁ לָהּ תוֹבְעִין, וְחֵיב לְהַחֲזִיר; אֵף כָּל דָּבָר שִׁישׁ לוֹ סִמְנֵי הָרִי הוּא בְּחֻזְקָת שִׁישׁ לוֹ תוֹבְעִין, וְחֵיב לְהַחֲזִיר. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ תוֹבְעִין, אֵלֹא נִתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ הַבְּעָלִים הָרִי הוּא שְׁלֹמוֹצָאוֹ, אֵף עַל פִּי שִׁישׁ בּוֹ סִמְנֵי.

ג. זֶה הַכָּלָל בְּאַבְדָּה: כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִמְנֵי כִּיּוֹן שֶׁאַבְדָּה וַיִּדְעוּ בּוֹ הַבְּעָלִים שֶׁאַבְדָּה, הָרִי זֶה בְּחֻזְקָת שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ בְּעָלָיו, כְּגוֹן מִסְמָר אֶחָד אוֹ מַחַט אֶחָת אוֹ מִטְבֵּעַ אֶחָד, שֶׁהָרִי אֵין יְכוּלִים לְתַן סִמְנֵי לְהַחֲזִירוֹ לָהֶן; וְלִפְיָכָּךְ הָרִי הוּא לָזֶה שְׁמָצָאוֹ.

ד. וְכָל דָּבָר שִׁישׁ בּוֹ סִמְנֵי, כְּגוֹן שְׁמָלָה וּבִהְמָה הָרִי זֶה בְּחֻזְקָת שֶׁלֹא נִתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ בְּעָלָיו: שֶׁהָרִי דַּעְתָּן תְּלוּיָה לְתַן סִמְנֵי שִׁישׁ בּוֹ, וַיַּחֲזֹר לָהֶן. לִפְיָכָּךְ הַמוֹצָא אוֹתוֹ חֵיב לְהַכְרִיז, אֵלֹא אִם כֵּן יִדַּע שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים: כְּגוֹן שֶׁשָּׁמַע אוֹתָם אוֹמְרִים וַיִּלְחָסְרוֹן כִּים וְכִיּוֹצָא בְּדִבְרֵי אֱלֹהִים, שֶׁמֶרְאִין שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הָרִי אוֹתָהּ הָאֲבָדָה שְׁלֹמוֹצָאָהּ.

ה. וְכֵן אִם מָצָא דָּבָר שִׁישׁ בּוֹ סִמְנֵי בֵּים וּבִבְנֵהָר וְכִיּוֹצָא בָּהֶן, אוֹ בְּמָקוֹם שָׁרְבוּ גוֹיִים הָרִי זֶה בְּחֻזְקָת שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ בְּעָלָיו מִשְׁעָה שְׁנֵפֶל; וְלִפְיָכָּךְ הָרִי הוּא שְׁלֹמוֹצָאוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא שָׁמַע הַבְּעָלִים שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ.

ו. יָאוּשׁ שֶׁלֹא מִדַּעַת, אֶפְלוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִמְנֵי אֵינוֹ יָאוּשׁ. כִּיּוֹצָא: נָפַל מִמֶּנּוּ דִּינָר, וְלֹא יָדַע בּוֹ שְׁנֵפֶל אֵף עַל פִּי שֶׁשִּׁידַע בּוֹ שְׁנֵפֶל, יִתְיָאֵשׁ הָרִי זֶה אֵינוֹ יָאוּשׁ עֲתָה: עַד שִׁידַעוּ הַבְּעָלִים שְׁנֵפֶל. אֲבָל אִם עָדִין הַבְּעָלִים אוֹמְרִים שֶׁמָּא נִתְתִּיו לְפָלוֹנִי, אוֹ שֶׁמָּא בְּמַגְדָּל הוּא מְנַח, אוֹ שֶׁמָּא טְעִיתִי בְּחֻשְׁבוֹן, וְכִיּוֹצָא בְּדִבְרֵי אֱלֹהִים אֵין זֶה יָאוּשׁ.

ז. הָרוּאָה חִבְרוּ שְׁנֵפֶל מִמֶּנּוּ דִּינָר עַל הָאָרֶץ, וְלֹא יָדַע בּוֹ, וְנָטַל הַדִּינָר קֹדֶם יָאוּשׁ עוֹבֵר עַל עֲשֵׂה וְעַל שְׁנֵי לְאוּיִן, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאַפְלוּ הַחֲזִיר לוֹ הַדִּינָר לְאַחַר שֶׁנִּתְיָאֵשׁ זֶה מִתְּנָה הִיא, וְכִבֵּר עָבַר עַל הָאֲסוּרִים.

ח. נָטַל הַדִּינָר לְפָנֵי יָאוּשׁ עַל מְנַת לְהַחֲזִירוֹ, וְלְאַחַר יָאוּשׁ נִתְפָּן לְגַזֵּל אוֹתוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם "הָשֵׁב תְּשִׁיבָם" (דברים כב,א). הִמָּתִין לוֹ, וְלֹא הוֹדִיעַ לְבְּעָלִים וְלֹא נָטַל הַדִּינָר עַד שִׁידַעוּ הַבְּעָלִים שְׁנֵפֶל, שֶׁהָרִי נִתְיָאֲשׁוּ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְאַחַר כֵּךְ נָטַל הַדִּינָר מֵעַל הָאָרֶץ אֵינוֹ עוֹבֵר אֵלֹא מִשּׁוּם "לֹא תוּכַל, לְהַתְעִלֵם" (דברים כב,ג). וְכֵן כָּל כִּיּוֹצָא בְּזֶה.

ט. רָאָה סָלַע אוֹ מִטְבֵּעַ שְׁנֵפֶל אֶפְלוּ מִשְׁלוּשָׁה בְּנֵי אָדָם, וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּוֹה פְּרוּטָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֵיב לְהַחֲזִיר: שֶׁמָּא שֶׁתִּפִּין הֵן, וּמִחַל אֶחָד מֵהֶן חָלְקוּ לְחִבְרוֹ; וְנִמְצְאָת אֲבָדָתוֹ שְׁלֹזָה שׁוּוֹה פְּרוּטָה.

י. רָאָה חִבְרוּ שְׁנֵפֶל מִמֶּנּוּ דִּינָר בְּתוֹךְ הַחוֹל אוֹ בְּתוֹךְ הָעֶפֶר,

וְנִתְעַלַּם מִמֶּנּוּ הָרִי זֶה כְּנוֹפֵל לַיָּם אוֹ לַנָּהָר, וְהָרִי הוּא שְׁלֹמוֹצָאוֹ :
שֶׁהָרִי נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שְׁאִין בּוֹ סִימָן. וְאִפְּלוּ רָאָה אוֹתוֹ
הִבִּיא כְּבָרָה לְחֹפֶשׁ אַחֲרָיו, בְּדַעַת רְעוּעָה הוּא מְחַפֵּשׁ כְּדָרָךְ
שְׁמִחֻפְשִׁים בְּעֶפֶר שְׁאֵר הַבְּלָשִׁין שֶׁלֹא נָפַל מֵהֵן כָּלוּם שְׁמָא
יִמָּצְאוּ מֵה שֶׁנָּפַל לְאַחֲרִים ; כֵּךְ הוּא זֶה מְחַפֵּשׁ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁלֹא
נִתְיָאֵשׁ.

יא. הַמוֹצָא סָלַע בְּשׁוּק, מָצְאוּ חֲבֵרוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁלִי הִיא וַחֲדָשָׁה
הִיא וְשְׁלִמְדִינָה פְּלוֹנִית הִיא וְשְׁלִמְלָךְ פְּלוֹנִי הִיא, אִפְּלוּ אָמַר
שְׁמִי כְּתוּב עָלֶיהָ לֹא אָמַר כָּלוּם, וְאִינוּ חַיֵּב לְהַחֲזִיר : שְׁאִין
סִימָנִי הַמְטַבֵּעַ סִימָן, מִפְּנֵי שֶׁחֲזַקְתּוֹ לְהוֹצִיאָהּ ; אוֹמְרִין אָנוּ
שֶׁלֹא הִיָּתָה, וְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוֹ וְנִפְּלָה מִיָּד אַחֵר, וְהוֹאִיל וְאִין
סִימָנֶיהָ סִימָן שְׁסוּמְכִין עָלָיו, מִשְׁעַת נִפְּלָה נִתְיָאֵשׁ וְהָרִי הִיא
שְׁלֹמוֹצָאָהּ.

יב. הַמוֹצָא דָּבָר שְׁאִין בּוֹ סִימָן, בְּצֵד דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ סִימָן חַיֵּב
לְהַכְרִיז. בָּא בַעַל הַסִּימָן, וְנָטַל אֶת שְׁלוֹ וְאָמַר שְׁזֵה בְּלִבְד נָפַל
מִמֶּנּוּ זָכָה הַמוֹצָא בְּדָבָר שְׁאִין בּוֹ סִימָן.

יג. הַמוֹצָא כָּלִי חֶרֶס וְכִיּוֹצָא בָּהֶן מַכְלִים שְׁצוּרַת כָּלָן שׁוּוּהָ
אִם כָּלִים חֲדָשִׁים הֵן, הָרִי הֵם שְׁלוֹ : שֶׁהָרִי הֵן כְּמוֹ דִּינָר מִשְׁאָר
הַדִּינָרִים, שְׁאִין לוֹ סִימָן וְאִין הַבְּעָלִים מַכִּירִים אוֹתָן שֶׁהָרִי אִינוּ
יֹדַע אִם פֶּךָ זֶה אוֹ צְלוּחִית זֶה שְׁלוֹ, אוֹ שְׁלֹאֲחֵר.

יד. וְאִם הָיוּ כָּלִים יִשְׁנִים שְׁטַבְעָתָן הָעֵין, חַיֵּב לְהַכְרִיז : שְׁאִם
יָבוֹא תַלְמִיד חֲכָמִים וְיֹאמַר אֶף עַל פִּי שְׁאִינִי יָכוֹל לִתֵּן בְּכָלִי כְּזֶה
סִימָן, יֵשׁ לִי בּוֹ טְבִיעוֹת עֵין חַיֵּב לְהִרְאוֹתוֹ לוֹ ; אִם הַפִּירוֹ וְאָמַר
שְׁלִי הוּא, מַחֲזִירִין לוֹ.

טו. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּתַלְמִיד וְתִיק שְׁאִינוּ מְשַׁנָּה בְּדַבּוּרוֹ
כָּלִל אֵלָּא בְּדַבְרֵי שְׁלוֹם, אוֹ בְּמַסְכָּתָא, אוֹ בְּמִטָּה, אוֹ בְּבֵית שֶׁהוּא
מִתְאַרְח בּוֹ.

טז. כִּיצַד : הָיָה עוֹסֵק בְּמַסְכַּת נָדָה וְאָמַר בְּמַקּוּוֹת אָנִי שׁוֹנָה,
כְּדִי שֶׁלֹא יִשְׁאַלוּ אוֹתוֹ שְׁאֵלוֹת בְּעֵנִין נָדָה, אוֹ שִׁישֵׁן בְּמִטָּה
זֶה וְאָמַר בְּזֹו אָנִי יֵשֵׁן, שְׁמָא יִמָּצָא שֵׁם קָרִי, אוֹ שֶׁנִּתְאַרְח אֲצֵל
שְׁמַעוֹן וְאָמַר אֲצֵל רְאוּבֵן אָנִי מִתְאַרְח, כְּדִי שֶׁלֹא יִטְרִיחוּ עַל
זֶה שֶׁנִּתְאַרְח אֲצֵלוֹ, אוֹ שֶׁהִבִּיא שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ וְהוֹסִיף
וְגִרַע, כְּדִי לְחַבֵּקֵן זֶה לְזֶה הָרִי זֶה מִתָּר ; אֲבָל אִם בָּאוּ יַעֲדִים
שֶׁשֶׁנָּה בְּדַבּוּרוֹ חוּץ מִדְּבָרִים אֵלּוּ, אִין מַחֲזִירִין לוֹ אֶת הָאֲבָדָה
בְּטְבִיעוֹת עֵין.